

1.4.2015

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi

OKM:n lausuntopyyntö OKM 15/010/2015 (24.2.2015)

ASIA: OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN LAUSUNTOPYNTÖ HALLITUKSEN ESITYKSEKSI VARHAISKASVATUSLAIKSI

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry (myöhemmin Arene) toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Arene pitää eduskunnan 13.3.2015 hyväksymää HE 341/2014vp varhaiskasvatuslaiksi tärkeänä uudistuksena. Lakiesitys ja sen toisen vaiheen uudistus tukevat varhaiskasvatuksen monipuolisten tavoitteiden toteutumista, Suomen varhaiskasvatusjärjestelmän laadun kehittymistä ja monialaista yhteistyötä sekä vahvistaa kasvatus-, terveys- ja sosiaalialan osaamisen monipuolista hyödyntämistä.

Arene kiinnittää lausunnossaan huomiota henkilöstön kelpoisuuksista säätämiseen sekä varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Arene pitää tärkeänä, että ammattikorkeakoulut osallistuvat varhaiskasvatuksen keskeisenä kouluttajana ja TKI- toimijana varhaiskasvatuksen lainsäädännön valmisteluun sekä varhaiskasvatuksen kehittämistyöhön tasavertaisesti yliopistojen kanssa.

Varhaiskasvatuksen tavoitteet, järjestäminen, lapsen tukeminen ja varhaiskasvatuksen suunnittelu

Arene pitää tärkeänä, että varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimisessa tehdään yhteistyötä valtakunnallisesti ja paikallisesti myös ammattikorkeakoulujen kanssa. Tältä osin lain lähtökohdat monialaisen yhteistyön toteuttamisesta ovat erittäin kannatettavia. Ammattikorkeakoulut toteuttavat koulutustehtävänsä lisäksi asiantuntijuuteen perustuvaa käytännönläheistä, työelämän kehittymistä tukevaa, monialaista soveltavaa tutkimus- ja kehittämistyötä eri koulutusaloilla.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ehdotetaan säädettäväksi päiväkodeissa osana lastentarhanopettajan kelpoisuuden omaavan henkilön tehtäviä (28 §). Ehdotetun säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa kelpoisuutta rajataan kuitenkin ensisijaisesti kasvatustieteen kandidaatin tehtäväksi. Arene edellyttää, että mainittu rajaus poistetaan tarpeettomana.

Ammattikorkeakoulujen osaamista hyödyntämällä tuetaan myös varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaisten tavoitteiden toteutumista. Arenen näkemyksen mukaan varhaiskasvatus on osa valtakunnallista koulutus- ja kasvatustieteen politiikkaa, jonka kehittämisessä koko korkeakoulukentän osaamisella on keskeinen rooli.

Varhaiskasvatuksen varsinaisen valtakunnallisen kehittämistoiminnan tarpeista, tavoitteista, rakenteista ja käytänteistä ei lakiluonnokseen sen sijaan sisälly mainintoja. Arene katsoo, että lakiluonnoksen varhaiskasvatusta koskevien erinomaisten tavoitteiden toteutumiseksi ja varhaiskasvatuksen laadun varmistamiseksi tulee lakiehdotusta täydentää varhaiskasvatuksen jatkuvaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa edistävällä säätellyllä, mikä tukisi myös varhaiskasvatuksen monialaista yhteistyötä (7 §).

Tässä yhteydessä on kiinnitettävä huomiota myös varhaiskasvatuksen merkitykselliseen rooliin kestäväen kehityksen kasvatuksen toimijana ja edistäjänä. Sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväen kehitykseen kasvattaminen vaatii myös oman paikkansa osana varhaiskasvatustilain tavoitteita (2 §).

Henkilöstön kelpoisuusvaatimukset

Henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista ehdotetaan säädettäväksi voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Kelpoisuusvaatimuksena lastentarhanopettajan tehtäviin (32 §) olisi edelleen vähintään kasvatustieteen kandidaatin tutkinto, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus, tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot.

Varhaiskasvatuksen hallinnollisiin johtotehtäviin (36 § 1 mom.) olisi jatkossakin kelpoinen henkilö, joka on suorittanut tehtävään soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon joko yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa ja jolla on sen lisäksi alan tuntemusta sekä riittävä johtamistaito. Varhaiskasvatuksen ammatillisiin johtotehtäviin (36 § 2 mom.) kelpoisuusvaatimukseksi esitetään em. 32 §:n mukaista kelpoisuutta lastentarhanopettajan tehtäviin sekä riittävää johtamistaitoa.

Arene kannattaa näitä ehdotettuja kelpoisuusvaatimuksia koskevia säännöksiä.

Arene huomauttaa, että henkilöstön kelpoisuusvaatimuksissa ei ole huomioitu yhteisöpedagogi (AMK) tutkinnon tuottamaa osaamista sekä mahdollisuuksia ottaa huomioon kyseisen tutkinnon suorittaneet henkilöt tarkasteltaessa varhaiskasvatuksen kokonaisuutta ja henkilöstön pätevyyskiä. Yhteisöpedagogi (AMK) tutkinto on humanistisen ja kasvatustieteen ammattikorkeakoulututkinto. Tutkinnon keskeiset kompetenssit ovat pedagoginen ja yhteisöllinen osaaminen. Yhteisöpedagogi (AMK) tutkinto sisältää pedagogisia opintoja 30 - 90 opintopistettä riippuen opiskelijan tekemistä valinnoista.

Erityislastentarhanopettajan kelpoisuusvaatimuksista ehdotetaan säädettäväksi (35 §) niin ikään nykytilanteen mukaisesti. Kelpoinen erityislastentarhanopettajan tehtävään olisi henkilö, jolla on ehdotetun lain 32 §:ssä säädetty kelpoisuus ja sen lisäksi suoritettuna erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot, joista säädetään yliopistojen tutkinnosta annetun asetuksen (794/2004) 19 §:n 1 momentin 3 kohdassa tai henkilö, jolla on kasvatustieteen maisterin tutkinto pääaineena erityispedagogiikka (varhaiserityisopettajan koulutus).

Lakiluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 85 - 86) todetaan, että nykytilannetta vastaavasti kumpikin em. 32 §:ssä mainituista tutkinnoista vaadittuine koulutuksineen ja opintoineen olisi lähtökohtaisesti erityislastentarhanopettajan tehtävän edellyttämä peruskoulutus. Edelleen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että koska yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tutkinnot eroavat sisällöllisesti toisistaan eivätkä sosionomin opinnot välttämättä sisällä varhaiskasvatustieteellisiä tai kasvatustieteellisiä opintoja erikoistumisopinnot pohjaksi, on yliopisto voinut esimerkiksi edellyttää tietyn laajuisia niin kutsuttuja siltaopintoja ennen varsinaisiin erikoistumisopintoihin osallistumista. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan käytännössä vain yksi yliopisto on tarjonnut tätä mahdollisuutta lastentarhanopettajalle, jonka pohjakoulutus on sosionomi (AMK).

Arene esittää, että varhaiskasvatustilain jatkovalmistelussa otetaan huomioon ammattikorkeakouluissa varhaiskasvatustieteen koulutuksen valtakunnallisen arvioinnin (Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 7:2013) pohjalta tehty varhaiskasvatustieteen opetuksen laadullinen ja määrällinen

kehittämistyö, joka on tammikuussa 2015 raportoitu Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston ammattikorkeakoulujen varhaiskasvatuskoulutuksen selvityksessä (julkaisut Innokylässä osoitteissa: <https://www.innokyla.fi/documents/764805/e8c5a30b-86f1-4469-b8d1-b3e98d21facc> (raportti) ja <https://www.innokyla.fi/documents/764805/b1a94814-7652-4ef7-beb0-17a593edf249> (yhteenveto)).

Sosionomien (AMK) varhaiskasvatusosaamisen laajeneminen ja syveneminen on jatkossa otettava nykyistä paremmin huomioon ja varmistettava sosionomeille (AMK) mahdollisuus yhdenvertaisesti ja joustavasti hakeutua ja tulla valituksi tutkintotodistuksen osoittaman varhaiskasvatusosaamisen perusteella suorittamaan erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot joko suoraan tai siltaopintojen kautta. Väylä erityislastentarhanopettajan kelpoisuuden tuottaviin opintoihin tulee mahdollistaa sosionomeille (AMK) kaikissa näitä opintoja järjestävissä yliopistoissa.

Lausunnon keskeinen sisältö:

- Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tuottama osaaminen tulee hyödyntää laajapohjaisesti varhaiskasvatuspalvelujen suunnittelussa, toteuttamisessa sekä pedagogisen laadun kehittämisessä. Ammattikorkeakoulu tulee varhaiskasvatuksen keskeisenä korkeakoulutuksen toimijana osallistaa varhaiskasvatuksen lainsäädännön ja toimintamuotojen kehittämiseen yhdenvertaisesti yliopistojen kanssa.
- Ammattikorkeakoulujen koulutus-, kehittämis-, tutkimus-, ja innovaatio-osaamista tulee hyödyntää entistä tehokkaammin varhaiskasvatuksen yhteistyön kehittämisessä ja osaamisen hyödyntämisessä. Arene katsoo, että lakiluonnoksen varhaiskasvatusta koskevien erinomaisten tavoitteiden toteutumiseksi ja varhaiskasvatuksen laadun varmistamiseksi lakiehdotusta tulee täydentää varhaiskasvatuksen jatkuvaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa edistävällä säätelyllä. Tämä tukisi myös varhaiskasvatuksen monialaista yhteistyötä (7§).
- Arene kannattaa lastentarhanopettajan (32 §) kelpoisuusvaatimuksista säätämistä ehdotetulla tavalla.
- Arene kannattaa varhaiskasvatuksen hallinnollisista johtotehtävistä (36 § 1 mom.) ja ammatillisista johtotehtävistä (36 § 2 mom.) säätämistä ehdotetulla tavalla.
- Varhaiskasvatuslain jatkovalmistelussa ja toteuttamisessa on otettava huomioon myös ammattikorkeakoulujen humanistisen ja kasvatustieteellisen tuottama osaaminen. Jatkossa on myös varmistettava sosionomien (AMK) mahdollisuus tasavertaisesti hakeutua ja tulla valituksi tutkintotodistuksen osoittaman varhaiskasvatusosaamisen perusteella yliopistoon suorittamaan erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (35 §).
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen on määriteltävä yksiselitteisesti kaikkien lastentarhanopettajan kelpoisuuden omaavien henkilöiden tehtäväksi (28 §) myös säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa.
- Sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväan kehitykseen kasvattaminen tulee nostaa yhdeksi varhaiskasvatuslain tavoitteista (2 §).

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Markku Lahtinen
puheenjohtaja

Riitta Rissanen
toiminnanjohtaja